

ÂŞIK YUSUF KEMTER DEDE 'SEVDİĞİM...'

Hazırlayan: Ayşe Acar

İnsan var olduğu o günden bu yana kendini anlamak, anlamlı kılmak için kimbilir ne çok serüven yaşadı... Her bir bireyde yeniden yazılan ve bir diğerine benzemeyen serüvenler... Belki savaşlar çıkardı kendini anlamak için, yasalar yazdı, sayısız oyunlar keşfetti... Belki sorular sordu... Bazen vazgeçti sormaktan... Belki sustu... Susarak konuşmayı bazen resimle, bazen müzikle ve bazen kendi elleri ile inşa ettiği mabetlerle ifade etti... Ve bazen mabedin kendisi oldu...

"İnsanın bizatihi kendisinin 'mabet' olduğu hakikati"ni kalbi ile duyan kişi ne zor ve ne coşkulu bir serüvendedir... Bu cümlelerin kalpte niyet olarak durmaksızın yinelenmediği, insanı çaresiz kılan suskunluğun nihayetlenip mabedin dile geldiği, duyduğu şiirlerde kendini arayan insanın bir 'şiir'e dönüştüğü serüven...

"İnsan mabettir..." Son 20 yıldır kentlerde yaşanan durumu göz ardı edersek, yüzlerce yıldır bu hakikati bir doktrin gibi değil doğal olarak yaşayan Anadolu Alevilerinin belki de bu nedenle ibadethaneleri olmadı. Bugün hâlâ Alevi köylerinde yaşanan bir gerçektir bu. Alevilerin özel olarak inşa ettikleri mabetleri yoktur. Dede nerede ise, nerede sohbet, cem yürütüyorsa, orası Dede'nin varlığından ötürü 'ibadethane' anlamındaki mabede dönüşür. Asıl mabed olan 'Dede' bir mekânda sohbet yürütmektedir yalnızca, mekânın işlevi bundan ibarettir... Hatta Dersim'de Düzgün Baba Dağ'ının zirvesinde yürütülen cem'lerde mabedin ne bir çatısı, ne bir giriş kapısı vardır... Kendini talibin kendisine duyduğu aşk'tan ötürü ondan ayrı görmeyen Dede, yürüttüğü sohbetle, kendinden doğan doğuşlarla talibindeki ayrılığı da kaldırıp onu mabede dâhil eder ve bu mekândan münezzeh olan deneyimin adı 'Cem'dir.

Bugün Erzincan'da yaşayan Âşık Yusuf Kemter Dede bu geleneğin yaşayan önemli bir ismidir. Mabedi ziyaret, kendisini ziyaret edenlerin yaşadığı bir hakikattir.

Kemter Dede'nin bu dünya ile serüveni 1928 yılında Tunceli'nin (Dersim) Ovacık ilçesinde başlar. Babası Süleyman hayatını rençperlik yaparak kazanan bir köylüdür. Annesi Gülsüm bir ev hanımı ve bütün Anadolu kadınları gibi tarlada kocasıyla birlikte çalışan bir annedir. Âşık Yusuf Kemter'in güzel sesi doğuştandır. Gittiği her mecliste çocuk yaşta olmasına rağmen 'deme'ler söylemeye alışmıştır. Kendi anlatımına göre, bir gün onun söylediği türküyü dinleyen bir kadın, "Oğul bu yaşta bu ses, büyüyünce sen çok gönül yakarsın," diye söylenip nazar edince Yusuf rahatsızlanmıştır. Âşık Yusuf Kemter'in gözlerini kaybetmesine küçük yaşta geçirdiği bu rahatsızlık neden olur. Gözlerini kaybetmeden önce yaklaşık üç ay

konuşmaz Yusuf, lâl olur, ağzını açamaz. Üç ayın sonunda konuşmaya başladığındaysa gözleri kapanır. Gözlerini kaybettiğinde sekiz yaşında bir çocuktur.

*Felek urdu aldı iki gözümü
Kader güldürmedi nice güleyim*

Gözlerini kaybetmesini alın yazısına bağlayan Yusuf'un en büyük yardımcısı anne ve babası olur. Babası Süleyman, âşığın yanında yıllarca dolaşır. 1938 Dersim olaylarından sonra köyü Balıkesir'e tenkil edilir. Burada dokuz yıl kaldıktan sonra, 1947 yılında babası Erzincan'a göç eder. İki kez evlenen Âşık Kemter'in ilk hanımından bir erkek bir kız, ilk hanımının ölümünden beş sene sonra evlendiği ikinci hanımından ise iki erkek üç kız olmak üzere toplam üç oğlu dört kızı vardır.

*Ben aşığım bir güzele
Aldanamam sana dünya
İkrarım verdim pirime
İnanamam sana dünya*

*Sana gelen canlar ne oldu
Hasbahçede güller soldu
Yedi köşe boşalıp doldu
Aldanamam sana dünya*

*Süleyman'ı zara soldın
Elinden hatemi aldın
Aklımı gönlümü çaldın
İnanamam sana dünya*

*İskender Süleyman Han
Tahtı sarayları kaldı viran
Kerbela'da döküldü kan
Aldanamam sana dünya*

*Kemter Yusuf sana kanmaz
Mümin olan nara yanmaz
İki kapılı han kimseye kalmaz
Aldanamam sana dünya*

Kemter Dede yirmi yaşında bir gençken Erzincan'da gördüğü bir rüyadan sonra aşk yoluna düşer ve 'âşık' olur. Rüyasında bir sarayın içine girer, sarayın kapıları yeşil, duvarları yeşil, ve sarayda bulunan her şey yeşil renktedir. Pencereye benzeyen bir aralıktan kendisine yeşil bir tepsi içinde yeşil fincanlarla bembeyaz bir süt ikram edilir. Yüzünde yeşil bir nikap bulunan kişinin elinden aldığı fincanı içmeden önce kendisine sütü içerken havaya bakması tembih edilir. Kemter Dede fincanı eline alır, kendisine söylendiği gibi kafasını havaya diker ve sütü içmeye başlar. Süt daha dudaklarına değer değmez "Allah!" diye bağırarak uyanır. Uyanır

uyanmaz dile gelen ilk doğuşta “Beni mecnun eden bir güzel gördüm” diyen Âşık Kemter, o Güzel’e duyduğu aşk ile doğuşlar dillendirir.

*Âlem-i mânâyı seyrân eyledim
Al yeşil giyinmiş bir güzel gördüm
Cihanı bezetmiş kendi nuruna
Beni mecnûn eden bir güzel gördüm*

Bu rüya âşığının hayatını değiştiren en önemli olaydır. Bu rüyadan sonra dili, nutku açılan dede, çocukluğundan beri tanıdığı ve sohbetlerinde bulunduğu Zenkerek Hozat asıllı, Derviş Cemal Ocağı evlatlarından Seyit Hacı Dedeye bağlanır, ikrar verir.

Seyit Hacı keramet ehli bir Allah dostudur. Bir zemheri günü öleceği zamanın yaklaştığını anlayınca müridini çağırır, bir mağaraya gireceğini ve kendisini kırk gün rahatsız etmemesini söyler. Mürit otuz dokuzuncu gün dayanamaz ve şeyhinin nasıl ekmeksiz ve susuz yaşadığını merak eder. Hiçbir ses duymadığı mağarada şeyhinin başına kötü bir şey gelmesinden korkarak mağaraya gider. Mağaraya yaklaşıncı tevhid sesleri işitir. Tam kapısından içeri girince Seyit Hocayı kırk kişiyle halka halinde zikir yaparken görür. Halkadakiler de müridi görünce sırta kadem basarlar. Seyit Hacı müridine “Sen benim sırrımı ortaya çıkardın, niçin kırkıncı günü beklemedin,” der ve birlikte köye dönerler. Köylülere ölüm vaktinin yaklaştığını, kendisinden bir dileklerinin olup olmadığını sorar. Köylüler de sularının olmadığını söyleyince Seyit Hacı ayağını yere vurur, bir pınar fışkırır ve sonra sır olur.

Seyit Hacı müridi Âşık Kemter’e “Özüne, sözüne, gözüne, eline, diline, beline, işine, aşına, eşine sahip ol” diye öğüt verir. Âşık Kemter hayatı boyunca müridinin bu sözlerini aklından çıkarmaz ve muhafaza etmeyi başarır. Şeyhi için bir nutuk da söyler:

*Yücelerden yüce senin mekânın
Süzülüp de akıyor zemzem pınarın
Dost sana bağlıdır ahd ü peymânım
Yaramın tabibi pirim Seyit Hacı*

Artık nutku açılan ve aşk ateşini göğsünde büyüten Âşık Kemter'e Erzincan dar gelmeye başlar. Yanında babası Türkiye'nin dört bir yanını dolaşır.

*Bu dünya bâkidir insanlar fâni
Gidenler görünür gelenler hani
İnsan-ı kâmil ol da kendini tanı
Kâmil ol gönül kâmile yaklaş*

*Bu dünya yalandır sakın aldanma
Nefsine kul olup nârına yanma
Her yüze gülteni dost sanma
Kâmil ol gönül kâmile yaklaş*

Cahil pazarına metaini açma

*Lâl u gevher inci mercanı satma
Arif ol helaline haramı katma
Kâmil ol gönül kâmile yaklaş*

*Kuş dilini bilen Süleyman hani
Nefsini dost eyle kendini tanı
Aldananlar yok olmuştur canı
Kâmil ol gönül kâmile yaklaş*

*Kemter Yusuf rahat kalmadı cihanda
Bâki kim kaldı iki kapılı bu handa
İkrarına fark eyle çıkma irfanda
Kâmil ol gönül kâmile yaklaş*

Kemter Dede'nin bugün son durağı Erzincan'dır. Şehrin merkezine yakın bir mahallede tek katlı mütevazı evinde yaşayan Dede kendisini ziyarete gelen dostları ile buluştuğunda coşup çağlayan bir ırmak gibidir. "Bu yol kıldan ince kılıçtan keskin bir yoldur. Bu yol sürenindir. Hüseyin'in evladı olmak lazım, döl evladı değil, yol evladı olmak Hakk'tır" diyen Âşık Yusuf Kemter Dede 'Bu Bezm-i Vahdet'e' adlı doğuşunda şöyle diyor:

*Bu bezm-i vahdete cevlan edenler
Vücudun behrini bilenler gelsin
Mürşidin nutkunda doğup can olan
Dört hurüf aslını bilenler gelsin*

*Dört hurüf ile yedi hat ne oldu
Ba-i bismillahın remzini sordum
Vücut aynasında hangi harf okundu
Aydın'ın sırrını bilenler gelsin*

*Aydın sin cim deryasına dalan
Elif lam mim okuyup noktada duran
Okutup Cebrail'i dersini soran
Cebrail'in mürşidin bilenler gelsin*

*Yedi esma ile kainat bir oldu
Özü cavidan ledünden sordu
Yüz yirmi dört ilmi kim okudu
Bu mana-yı hikmete erenler gelsin*

*Kemter Yusuf metheder öz ile dilde
Yedi deryanın aslı o güzel elde
Muhammed Ali'nin kokusu bir gülde
O gülün aslını bilenler gelsin*

Bugün 82 yaşında olan Âşık Yusuf Kemter'in küçük büyük tüm dostlarına seslenirken kullandığı 'Sevdiğim...' hitabı ona ait zarafetin, varlığı ile şiir oluşunun ve 'mabet' halinin en yalın, en yüksek ifadesidir. (Aralık 2010)